

Van trap naar tweedeling

Een kwantitatief onderzoek naar de zelfpositionering van lager-, middelbaar- en hoger opgeleiden binnen de nieuwe termen van praktisch en theoretisch opgeleid.

Naam:	Sofya Wattjes
Studentennummer:	704637
Instituut:	Erasmus Universiteit Rotterdam
Msc programma:	Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid
Scriptiebegeleider:	Will Tiemeijer
Datum:	22-06-2025
Aantal woorden:	9.294

Abstract

In dit scriptieonderzoek is onderzocht hoe lager, middelbaar en hoger opgeleiden zich positioneren binnen de nieuwe opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid. Er is gebruikgemaakt van een eigen dataset (N=325). Aan de hand van kwantitatieve analyse is onderzocht hoe cultureel kapitaal, arbeidsmarktpositie en maatschappelijke waardering samenhangen met zelfpositionering. Dit is gedaan op basis van twee onafhankelijke variabelen: het objectieve (hoogst behaalde diploma) en het subjectieve (zelfindeling) opleidingsniveau. Wegens onbruikbare schalen was het niet mogelijk om voor cultureel kapitaal en arbeidsmarktpositie verbanden te testen. Resultaten tonen aan dat maatschappelijke waardering een significante voorspeller is voor de positionering als theoretisch opgeleid. Daarnaast blijkt dat het objectieve opleidingsniveau geen significant verband houdt met het opleidingsidentificatieproces, terwijl het subjectieve opleidingsniveau dit wel doet. Subjectief hoger opgeleiden, voelen zich significant meer theoretisch opgeleid dan subjectief lager opgeleiden. Ten slotte heeft een meerderheid van de respondenten een voorkeur voor de nieuwe opleidingstermen. Deze bevindingen dragen bij aan het maatschappelijk en wetenschappelijk debat over de stigmatisering van opleidingsniveaus, maatschappelijke waardering en opleidingsindeling.

Keywords

Maatschappelijke waardering, opleidingsniveaus, praktisch opgeleid, theoretisch opgeleid, zelfpositionering.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1. <i>Introductie</i>	4
1.2. <i>Hoofd- en deelvragen</i>	5
1.3. <i>Relevantie</i>	6
1.3.1. Wetenschappelijke relevantie	6
1.3.2. Maatschappelijke relevantie	7
2. Theoretisch kader	8
2.1. <i>Opleidingsniveau als sociaal maatschappelijke scheidslijn</i>	8
2.2. <i>Zelfpositionering</i>	9
2.3. <i>Maatschappelijke waardering en het opleidingsidentificatieproces</i>	10
2.4. <i>Arbeidsmarktpositie en het opleidingsidentificatieproces</i>	11
2.5. <i>Cultureel kapitaal en het opleidingsidentificatieproces</i>	12
2.6. <i>Conceptueel model en hypothese</i>	14
2.6.1. Hypotheses	14
2.6.2. Conceptueel model	14
2.7. <i>Samenvatting</i>	15
3. Methodologie	16
3.1. <i>Onderzoeksopzet</i>	16
3.1.1. Betrouwbaarheid en validiteit	16
3.1.2. Statistische analyse	17
3.2. <i>Operationalisering</i>	17
3.2.1. Onafhankelijke variabelen	17
3.2.2. Opleidingsidentificatieproces	17
3.2.1. Maatschappelijke waardering	18
3.2.2. Arbeidsmarktpositie	18
3.2.1. Cultureel kapitaal	19
3.2.2. Voorkeur voor gebruik van de nieuwe opleidingstermen	19
3.3. <i>Samenvatting</i>	20
4. Resultaten	21
4.1. <i>Achtergrondinformatie van de respondenten</i>	21
4.2. <i>Analyse</i>	22

4.2.1.	Zelfpositionering binnen praktisch en theoretisch opgeleid	22
4.2.2.	Maatschappelijke waardering en het opleidingsidentificatieproces	24
4.2.3.	Voorkeur voor gebruik van de nieuwe opleidingstermen.....	26
4.3.	<i>Toetsing van de hypothesen.....</i>	<i>28</i>
5.	Conclusie	29
6.	Discussie en beperkingen.....	32
7.	Literatuurlijst	34
8.	Bijlagen	38
	<i>Bijlage 1: Checklist ethical and privacy aspects of research.....</i>	<i>38</i>
	<i>Bijlage 2: Vragenlijst.....</i>	<i>46</i>
	<i>Bijlage 3: Overzichtstabel werkzame sectoren.....</i>	<i>55</i>

1. Inleiding

1.1. Introductie

Waar voorheen sociaaleconomische status, religie of etniciteit dominante scheidslijnen vormden, is tegenwoordig vooral het onderscheid tussen opleidingsniveaus bepalend voor leefwerelden, politieke voorkeuren en maatschappelijke kansen (Bovens, 2012; Tiemeijer, 2017). De Vries en Pleijers (2021) voegen hieraan toe dat opleidingsniveaus steeds vaker worden gezien als een belangrijk onderscheidend kenmerk. Het CBS (2021) hanteert acht traditionele opleidingsniveaus. Deze luiden als volgt: Basisonderwijs, mbo-1, havo- en vwo-onderbouw, mbo-2, mbo-3 en mbo-4, havo- en vwo-bovenbouw, hbo- en wo-bachelor en tot slot hbo- en wo-master en doctoraat. Deze acht opleidingsniveaus worden in de wetenschappelijke literatuur en in de media vaak vertaald naar drie opleidingsniveaus; lager-, middelbaar- en hoger opgeleid. Onder lager opgeleiden vallen individuen van wie het hoogst behaalde diploma basisonderwijs, mbo-1, havo of vwo-onderbouw is. Onder middelbaaropgeleiden vallen individuen van wie het hoogst behaalde diploma mbo-2 en mbo-3, mbo-4 of havo en vwo-bovenbouw is. Onder hoger opgeleiden vallen individuen van wie het hoogst behaalde diploma hbo-, wo-master of doctoraat is (CBS, 2021).

Door de negatieve lading die individuen kunnen ervaren bij de termen lager-, middelbaar- en hoger opgeleid, wordt er steeds vaker gekozen voor het gebruik van de termen praktisch en theoretisch opgeleid. Deze negatieve lading kan deels verklaard worden door de onderwaardering die met name door lager- en middelbaaropgeleiden wordt ervaren. Onderzoek van Van der Waal (2022) toont aan dat er wordt neergekeken op individuen met een laag opleidingsniveau wat ervoor kan zorgen dat zij worden weggezet als tokkies of als personen met een lage status. Verder benoemd Amghar (2025) dat de bijdrage van middelbaaropgeleiden vaak wordt onderschat, doordat beleidsmedewerkers en werkgevers de focus leggen op academische prestaties, in plaats van waarde te hechten aan praktische vaardigheden en vakmanschap.

Onderzoek van De Vries en Pleijers (2021) laat zien dat deze nieuwe termen kunnen functioneren als bruikbare vervanging. Deze vervanging van terminologie roept echter vragen op over de implicaties. De Vries en Pleijers (2021) onderzochten aan de hand van gegevens uit ISCED 2011, gebaseerd op hoogst behaalde diploma, opleidingsoriëntatie en arbeidsparticipatie, de werking van de nieuwe termen praktisch en theoretisch opgeleid onderzocht. Zij concludeerde dat op basis van opleidingsoriëntatie, zoals gedefinieerd in

ISCED 2011, een onderscheid gemaakt kan worden tussen theoretisch en praktisch opgeleiden. Echter is deze indeling niet altijd eenduidig, vooral bij wo-opleidingen. Wel brengt deze nieuwe indeling als voordeel dat het minder stigmatiserend werkt. Verder tonen De Vries en Pleijers (2021) aan dat de nieuwe termen minder onderscheidend werken dan de traditionele termen naar onderwijsniveau op indicatoren als arbeidsparticipatie en autonomie. Die nieuwe termen kunnen volgens De Vries en Pleijers (2021) als aanvulling werken. Deze resultaten roepen nog vragen op over de verdere werking van de nieuwe termen bij individuen zelf. Waar opleidingsniveaus oorspronkelijk uit acht categorieën bestonden, vervolgens werden teruggebracht naar drie en nu mogelijk naar twee, kan dit effect hebben op hoe de verschillende opleidingsniveaus zichzelf hierin positioneren.

1.2. Hoofd- en deelvragen

In dit scriptieonderzoek zal geprobeerd worden om antwoord te geven op:

“Hoe positioneren lager-, middelbaar- en hoger opgeleiden zich binnen de terminologie van praktisch en theoretisch opgeleid en vinden zij de nieuwe termen passender?”.

Vanuit de theorie wordt verwacht dat drie factoren met elkaar samenhangen: arbeidsmarktpositie, cultureel kapitaal en maatschappelijke waardering. Onderzoek van Van der Waal (2022) toont aan dat er wordt neergekeken op individuen met een lager opleidingsniveau. Door hun opleidingsniveau worden zij weggezet als personen met een lage status. Daarnaast benoemt Amghar (2025) dat middelbaaropgeleiden zich niet gewaardeerd voelen door de maatschappij, doordat hun bijdrage vaak wordt onderschat. Dit verklaart Amghar (2025) doordat er vooral waardering wordt gehecht aan academische prestaties en niet aan praktische vaardigheden en vakmanschap. Daarnaast toont onderzoek van Vrooman et al. (2025) aan dat de subjectieve maatschappelijke positie van een persoon sterk samenhangt met diens economisch, cultureel en sociaal kapitaal. Gebaseerd op deze theorieën wordt verwacht dat maatschappelijke waardering verband houdt met op de zelfpositionering van individuen.

Onderzoek van Gini (1998) toont aan dat iemands werk, de status die daaraan wordt toegekend en sociale verwachtingen gezamenlijk een portret van de persoon zelf vormen. Jakobsen (2001) toont in haar onderzoek aan dat de mate van flexibiliteit op het werk, persoonlijke ervaring en de steun uit de sociale omgeving bepalend zijn voor de mogelijkheid

om een gewenste identiteit te behouden of opnieuw vorm te geven. Gebaseerd op deze theorieën kan verwacht worden dat arbeidsmarktpositie verband houdt met de zelfpositionering.

Onderzoek van Van der Waal et al. (2017) toont aan dat middelbaaropgeleiden steeds meer zijn gaan lijken op lager opgeleiden op gebied van maatschappelijk onbehagen en wantrouwen in de politiek. Dit verklaren zij door verschillen in cultureel kapitaal. Individueel met minder affiniteit met de elitecultuur voelen zich minder gezien en vertegenwoordigd in de samenleving en in de politiek. Verder laten Niemi en Rosvall (2013) zien dat het bezit van cultureel kapitaal niet alleen invloed heeft op formele onderwijskeuzes, maar ook op de wijze waarop jongeren zichzelf positioneren binnen praktisch en theoretische opleidingsniveaus. Gebaseerd op deze theorieën kan verwacht worden dat cultureel kapitaal verband houdt met zelfpositionering.

Doordat er nog weinig eerder empirisch onderzoek is gedaan naar de toepasbaarheid en effecten van de opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid is er gekozen om kwantitatief onderzoek uit te voeren, zodat resultaten gegeneraliseerd kunnen worden. Om antwoord te geven op de hoofdvraag zijn volgende deelvragen opgesteld:

- Onder welke terminologie, praktisch of theoretisch opgeleid, positioneren de drie opleidingsniveaus zich?
- In hoeverre houdt maatschappelijke waardering verband met het opleidingsidentificatieproces?
- In hoeverre houdt iemands arbeidsmarktpositie verband met het opleidingsidentificatieproces?
- In hoeverre houdt cultureel kapitaal verband met het opleidingsidentificatieproces?
- Worden de nieuwe opleidingstermen als passender ervaren?

1.3. Relevantie

1.3.1. Wetenschappelijke relevantie

Naast onderzoek van De Vries en Pleijers (2021) is er geen ander wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd over de toepasbaarheid en implicaties van de nieuwe opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid. De Vries en Pleijers (2021) bevestigen dat de nieuwe termen als minder hiërarchisch ervaren worden en als bruikbare vervanging kunnen dienen, zijn er nog wat onduidelijkheden, met name voor de invulling van hoger opgeleiden. Daarnaast heeft er ook

nog geen onderzoek plaatsgevonden over de vraag waar individuen zichzelf positioneren binnen deze termen, of er verklarende factoren zijn voor deze zelfpositionering en of respondenten zelf ook liever worden aangesproken met deze nieuwe termen. Door middel van statistische analyse kunnen deze inzichten gegeneraliseerd worden. Dit onderzoek draagt bij aan het wetenschappelijke debat rondom opleidingsidentificatie en hoe verschillende opleidingsniveaus zich hierin positioneren. Daarnaast voegt het toe aan bestaande literatuur over de verbanden tussen cultureel kapitaal en opleidingsniveaus.

1.3.2. Maatschappelijke relevantie

Dit onderzoek levert een maatschappelijk bijdrage door te onderzoeken hoe de verschillende opleidingsniveaus zich positioneren binnen de nieuwe opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid. Daarnaast biedt het ook inzicht in hoeverre deze terminologie als passender wordt ervaren ten opzichte van de traditionele indeling van lager-, middelbaar- en hoger opgeleid. In een samenleving waar opleidingsniveau steeds vaker fungeert als sociaalmaatschappelijke scheidslijn (Bovens, 2012) kan het gebruik van neutralere opleidingstermen bijdragen aan een inclusiever maatschappelijk debat. Door verbanden te toetsen tussen de zelfpositionering van de traditionele opleidingsniveaus en de mogelijke factoren die samenhangen met de zelfpositionering worden nieuwe inzichten geleverd over de perspectieven van lager-, middelbaar- en hoger opgeleiden over dit vraagstuk. Deze nieuwe inzichten kunnen beleidsmakers in staat stellen om beleid beter en inclusiever aan te laten sluiten bij de beleving en identiteit van individuen. Daarnaast wordt getoetst of de nieuwe termen als passender worden ervaren. Antwoord hierop geeft beleidsmakers en politici inzicht om opleidingstermen te gebruiken die door individuen als minder negatief beladen worden ervaren.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt een theoretisch kader opgesteld, waarin belangrijke academische perspectieven over scheidslijnen worden beschreven. Verder wordt ook de waarde van arbeidsmarktpositie, cultureel kapitaal en maatschappelijke waardering voor het opleidingsidentificatieproces besproken. Het volgende hoofdstuk bespreekt het onderzoeksdesign. Hierin wordt de kwantitatieve methodologie, de steekproef en de operationalisering toegelicht. Daarnaast wordt hierin ook besproken hoe de schalen zijn geanalyseerd. Hierna wordt in het resultatenhoofdstuk de bevindingen statistisch gepresenteerd. Vervolgens biedt de conclusie antwoord op de hoofdvraag. Tot slot zal in de discussie kritisch worden gereflecteerd op de resultaten en eventueel vervolgonderzoek.

2.1. Opleidingsniveau als sociaal maatschappelijke scheidslijn

Sociaalmaatschappelijke scheidslijnen verwijzen naar diepgewortelde tegenstellingen tussen bepaalde groepen in een samenleving. Dit kunnen tegenstellingen zijn op gebied van sociaaleconomische status, religie, etniciteit of opleiding (Tiemeijer, 2017). Een scheidslijn wordt als problematisch beschouwt wanneer deze op een structurele manier voor ongelijkheid, beperkte sociale mobiliteit en een gebrek aan representatie in de politiek zorgt (Tiemeijer, 2017). Beeldvorming in de media en politiek kunnen scheidslijnen ook verder versterken. Dit komt doordat dit bijdraagt aan wij-zij denken (Bovens et al., 2014). Als een groep op een structurele basis minder toegang heeft tot hulpmiddelen kan dit zorgen voor gevoelens van uitsluiting (Tiemeijer, 2017).

In Nederland is opleidingsniveau een van de belangrijkste sociale scheidslijnen geworden (Bovens, 2012). Amghar (2025) stelt zelfs dat opleidingsniveau de nieuwe verzuiling is. De reden dat opleidingsniveau als belangrijke scheidslijn werkt verklaart Bovens et al. (2012) doordat verschillen tussen hoog- en laagopgeleiden niet alleen maar toenemen, maar ook op meerdere domeinen in het dagelijks leven. Bovens et al. (2014) benadrukken verder dat deze scheidslijn kan leiden tot gescheiden leefwerelden tussen hoog- en laagopgeleiden. Onderzoek van (Bovens et al., 2014) tonen aan dat de verschillende opleidingsniveaus in zekere maten ook steeds meer in gescheiden werelden zijn gaan leven. Lager- en hoger opgeleiden verschillen onder andere in humor en culturele smaak. Hoger opgeleiden ervaren deze

verschillen sterker en gebruiken ze zelfs om subtiele sociale grenzen te trekken. Verder is er vooral onder de groep hoger opgeleiden spraken van gescheiden sociale netwerken. Zij vormen homogene groepen in partnerkeuze, woonplaats en werk. De netwerken van hoger opgeleiden bieden eveneens meer sociale en functionele hulpbronnen dan die van lager opgeleiden (Bovens et al., 2014). Middelbaar opgeleiden bevinden zich in een onbekende positie. Enerzijds delen zij economische onzekerheid vaker met laagopgeleiden en anderzijds vinden zij op cultureel vlak vaak meer aansluiting bij hoogopgeleiden (Van Der Waal et al., 2017).

2.2. Zelfpositionering

Tegenstelling tussen universalisten en particularisten veranderen steeds meer (Bovens et al., 2014). Universalisten, vaak hoger opgeleiden, hebben vaak een open houding ten opzichte van globalisering, Europese samenwerking en culturele diversiteit. Daartegenover staan particularisten, die vaker voortkomen onder lager- en middelbaaropgeleiden vallen. Zij hechten vaak meer belang aan nationale identiteit, sociale cohesie en traditionele normen en waarden (Van der Waal et al., 2017). Onderzoek van Bornschier et al. (2021) laat zien dat deze tegenstellingen niet alleen terug te voeren zijn op opleidingsniveau, maar ook via subjectieve groepsidentiteiten worden versterkt. In een samenleving waar traditionele scheidslijnen veranderen, zijn individuen op zoek hun identiteit opnieuw te identificeren. Côté (1996) introduceert het *identity capital* concept. Hiermee benadrukt Côté dat identiteit geen vaststaand gegeven is, maar wordt gevormd door interacties met sociale structuren.

De *social identity theory* (SIT) van Tajfel en Turner (2000) bouwt hierop voort. SIT stelt dat groepslidmaatschap een belangrijk onderdeel is van het zelfbeeld en van invloed is op politieke attitudes en cultureel gedrag (Tajfel & Turner, 2000). Volgens Hornsey (2008) wordt iemands sociale identiteit gevormd door groepsvergelijkingen. Individuele streven naar een positieve identiteit door hun groep te onderscheiden van andere groepen. Ook de theorie van Blalock (1967) bouwt hier verder op voort. Volgens Blalock (1967) ontstaat een spanningsveld wanneer een groep zich in een kwetsbare positie bevindt binnen een sociaal hiërarchisch systeem. Dit leidt tot statusinconsistentie waarbij individuen een mismatch ervaren tussen verschillende statusdimensies, zoals economische en sociale waardering (Blalock, 1967).

Door de mogelijke verschuiving van opleidingstermen wordt aan individuen gevraagd zichzelf opnieuw te identificeren. Bovenstaande theorie toont aan dat individuen zichzelf vaak identificeren door zichzelf te onderscheiden van andere groepen (Hornsey, 2008) en interacties

(Coté, 1996). Daarnaast benadrukken Tajfel en Turner (2000) dat groepslidmaatschap een belangrijk onderdeel is van het zelfbeeld.

2.3. Maatschappelijke waardering en het opleidingsidentificatieproces

Er is nog weinig bestaande literatuur over de mogelijke werking van maatschappelijke waardering bij de zelfpositionering binnen opleidingstermen. Wel laat de literatuur zien dat maatschappelijke waardering een rol speelt, met name onder lager- en middelbaaropgeleiden. Daarnaast blijkt ook dat de subjectieve beleving individuen van invloed is op de leefkwaliteit die wordt ervaren (Wennekers et al., 2019). Onderzoek van Van der Waal (2022) toont aan dat er wordt neergekeken op individuen met een laag opleidingsniveau en ervoor zorgt dat zij worden weggezet als tokkies en personen met een lage status. Daarnaast benoemt Amghar (2025) dat de bijdrage van middelbaaropgeleiden vaak wordt onderschat, doordat beleidsmedewerkers en werkgevers de focus leggen op academische prestaties, in plaats van waarde te hechten aan praktische vaardigheden en vakmanschap. Hierdoor ervaren middelbaaropgeleiden minder maatschappelijke waardering ten opzichte van hoger opgeleiden (Amghar, 2025). Daarnaast kunnen ze zich ook niet volledig identificeren met sociale kenmerken van laagopgeleiden zoals beschreven door Van der Waal (2022).

Uit een recent rapport van de SCP, *Verdeeld over het land* (2025), blijkt dat de subjectieve plaatsing op de maatschappelijke lader sterk samenhangt met de klassenstructuur en het onderliggende totaalkapitaal van individuen. Individen met een hoger economisch, cultureel en sociaal kapitaal positioneren zichzelf significant hoger op de maatschappelijke ladder. De werkende bovenlaag plaatste zichzelf het hoogst op de ladder, terwijl het precariaat zichzelf het laagst plaatste (Vrooman et al., 2025). Onderzoek van Wennekers et al. (2019) sluit hierop aan en deed onderzoek naar de sociale staat van Nederland. In deze analyse werd onderscheid gemaakt tussen de objectieve (leefsituatie) en subjectieve (levenstevredenheid) kwaliteit van leven. De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat voor de groep van mensen zonder werk of behorend tot de middeninkomens de tevredenheid met het leven afnam, terwijl hun leefsituatie gelijk bleef. Bij de groep lager opgeleiden is de trend tegengesteld: hun leefsituatie verbeterde, maar hun levenstevredenheid nam af (Wennekers et al., 2019). De bevindingen van Wennekers et al. (2019) en Vroomaan et al. (2025) benadrukken het belang om ook de subjectieve beleving van individuen te analyseren. Daarom zal in dit

scriptieonderzoek het onderscheid worden gemaakt tussen het objectieve opleidingsniveau (het hoogst behaalde diploma) en het subjectieve opleidingsniveau (het opleidingsniveau waarvan individuen zelf denken onder te vallen). Op basis van deze theoretische inzichten zijn de volgende hypothese geformuleerd:

H1: Individuen die veel maatschappelijke waardering ervaren voor hun opleidingsniveau zullen zich eerder onder theoretisch opgeleid positioneren.

2.4. Arbeidsmarktpositie en het opleidingsidentificatieproces

Werk is niet alleen een economische noodzaak, maar speelt ook een belangrijke rol in de vorming van iemand zijn sociale identiteit (Jakobsen, 2001). Volgens de SIT identificeren individuen zich met sociale groepen om hun eigen zelfbeeld te versterken (Tajfel & Turner, 2000). In deze context vertaalt dit zich naar de groepsidentificatie met een bepaalde beroepsgroep of sector. De mate waarin iemand zich met een beroepsgroep identificeert hangt voor een deel samen met maatschappelijke waardering en erkenning (Brown et al., 2007). Werkgevers en beleidsmakers bepalen in grote mate welke vaardigheden en beroepen als waardevol worden beschouwd (Brown et al., 2007). In een kenniseconomie wordt theoretische kennis vaak hoger gewaardeerd dan praktische vaardigheden wat kan leiden tot een gevoel van onderwaardering bij lager- en middelbaaropgeleiden die vaker praktische beroepen uitvoeren.

Brown et al. (2007) beschrijven dat de afgelopen jaren de arbeidsmarkt is veranderd, er zijn steeds minder vaste contracten en juist een toename van tijdelijke-, freelance- en parttimebanen. Deze overgang heeft geleid tot een verschuiving van stabiele beroepsidentiteiten naar een meer verdeelde en individuele vorm van identificatie (Brown et al., 2007). Hierdoor zullen traditionele loopbanen, waar werknemers zich sterk konden identificeren met een bepaald beroep, steeds minder voorkomen (Brown et al., 2007). Een ander gevolg van deze overgang in de arbeidsmarkt is dat vakbonden minder invloedrijk zijn. Doordat traditionele vormen van arbeidsidentificatie, zoals vakbonden, steeds meer wegvallen moeten individuen hun identiteit meer zelfstandig samenstellen (Jakobsen, 2001). Volgens Brown et al. (2007) kan dit leiden tot een gevoel van onzekerheid en een gebrek aan binding met een bepaalde beroepsgroep. Gini (1998) voegt hieraan toe dat iemand zijn werk, de status hiervan en sociale verwachtingen een portret van de persoon zelf vormt.

Jakobsen (2001) toont in haar onderzoek aan dat de mate van flexibiliteit op het werk, persoonlijke ervaring en de steun uit de sociale omgeving bepalend zijn voor de mogelijkheid om een gewenste identiteit te behouden of opnieuw vorm te geven. Dit inzicht is relevant voor de zelfpositionering die de drie opleidingsniveaus aan moeten gaan bij een transitie naar de termen praktisch en theoretisch opgeleid. Die keuze wordt niet alleen beïnvloed door persoonlijke voorkeur, maar ook door hun positie op de arbeidsmarkt en de sociale context waarin hun opleidingsniveau en beroep worden geplaatst. Op basis van deze theoretische inzichten is de volgende hypothese geformuleerd:

H2: Individuen met een hogere arbeidsmarktpositie zullen zich eerder positioneren onder theoretisch opgeleiden.

2.5. Cultureel kapitaal en het opleidingsidentificatieproces

Cultureel kapitaal speelt een belangrijke rol in het beter begrijpen hoe individuen zich positioneren binnen de nieuwe opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid. Cultureel kapitaal verwijst naar de culturele vaardigheden, kennis en voorkeuren die individuen verwerven via socialisatie in het gezin en het onderwijs (Bourdieu, 1984). Dit kapitaal beïnvloedt niet alleen de mate van sociale mobiliteit, maar ook hoe individuen zichzelf identificeren binnen maatschappelijke hiërarchieën. Bezit van cultureel kapitaal biedt namelijk toegang tot bepaalde sociale kringen en beïnvloedt de perceptie van de eigen positie in de samenleving. Dit wordt verder versterkt door geïnstitutionaliseerd cultureel kapitaal, zoals diploma's en belichaamd cultureel kapitaal, zoals affiniteit met elitecultuur (Bourdieu, 1984). Individen met een beperkt cultureel kapitaal voelen zich minder thuis in omgevingen zoals het hoger onderwijs of beleidskringen. Zij zijn daar minder bekend met impliciete gedragsregels en sociale normen, waardoor zij sneller buitengesloten raken (Evans & Rubin, 2021).

De invloed van cultureel kapitaal bij de positionering van iemands opleidingsniveau begint al op jonge leeftijd. Niemi en Rosvall (2013) tonen aan dat cultureel kapitaal niet alleen invloed heeft op formele onderwijskeuzes, maar ook op de wijze waarop jongeren zichzelf positioneren binnen praktisch en theoretische opleidingsniveaus. In hun onderzoek naar beroepsonderwijs in Finland en Zweden werd zichtbaar hoe jongeren uit een arbeidersmilieu zichzelf vooral als praktisch vaardig profileren, mede doordat hun sociale omgeving, docenten

en klasgenoten dit beeld actief versterken. De mate waarin deze jongeren beschikken over cultureel kapitaal beïnvloedt hun vermogen om theoretische kennis te integreren in hun zelfbeeld. Jongeren met een beperkter cultureel kapitaal ervaren sterkere sociale druk om ‘doener’ te blijven, waarbij theoretische vakken als niet passend of zelfs bedreigend worden gezien voor hun sociale identiteit. Tegelijkertijd toonden Niemi en Rosvall (2013) aan dat leerlingen met een hoger cultureel kapitaal beter in staat waren om de scheiding tussen theorie en praktijk te doorbreken. Dit laat zien dat individuen met een hoger cultureel kapitaal zichzelf flexibeler kunnen positioneren, terwijl individuen met een beperkter cultureel kapitaal geneigd zijn om hun praktische vaardigheden en werkervaring centraal te stellen in hun positionering.

Daarnaast bevestigen de bevindingen van Tolonen en Aapola-Kari (2022) het belang van cultureel kapitaal bij het proces van zelfpositionering. Hun onderzoek onder Finse jongeren toont aan dat cultureel kapitaal sterk bepaalt hoe jongeren zichzelf positioneren binnen het onderwijsveld. Een hoog cultureel kapitaal hangt samen met zelfvertrouwen, een duidelijke toekomstvisie en identificatie met het theoretische traject. Jongeren met beperkter cultureel kapitaal ervaren daarentegen meer twijfel, hanteren uitstelstrategieën en oriënteren zich sterker op praktische opleidingen of beroepsmatige doorstroom binnen de familie. Dit laat zien dat cultureel kapitaal niet alleen toegang biedt tot bepaalde opleidingsroutes. Het heeft ook invloed op het zelfbeeld en de inschatting van de eigen waarde in de maatschappij.

Bovens et al. (2014) tonen aan dat volwassen individuen met beperkter cultureel kapitaal minder affiniteit hebben met politieke en academische elites. Dit leidt niet alleen tot lagere politieke participatie, maar ook tot gevoelens van culturele marginalisatie en wantrouwen richting beleidsbeslissingen en publieke debatten. Daarnaast heeft een tekort aan bezit van cultureel kapitaal invloed op hoe individuen sociale groepen waarnemen. Eerder onderzoek van Van der Waal et al. (2010) tonen aan dat cultureel kapitaal een belangrijke rol speelt in hoe individuen zich positioneren ten opzichte van maatschappelijke categorieën. Waar economische omstandigheden slechts deels gedrag en overtuigingen verklaren, blijkt volgens Van der Waal et al. (2010) dat beperkte toegang tot cultureel kapitaal leidt tot het zoeken van houvast in duidelijke, vaak conservatieve identiteiten. Individen met weinig cultureel kapitaal denken vaker in vaste, natuurlijke categorieën en houden daardoor sterker vast aan duidelijke onderscheidingen (De Koster & Van der Waal, 2014). Op basis van deze theoretische inzichten is de volgende hypothese geformuleerd:

H3: Individen met veel cultureel kapitaal zullen zich eerder positioneren onder theoretisch opgeleiden.

2.6. Conceptueel model en hypothese

Op basis van bovenstaande theorieën wordt het volgende theoretische model opgesteld om uiteindelijk de hoofdvraag: *Hoe positioneren lager-, middelbaar- en hoger opgeleiden zich binnen de terminologie van praktisch en theoretisch opgeleid en vinden zij de nieuwe termen passender?* te kunnen beantwoorden.

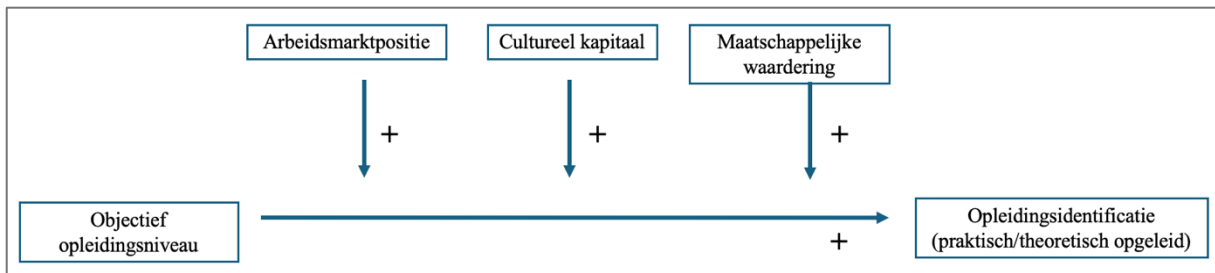
- Onafhankelijke variabele (X1): Objectief opleidingsniveau
- Onafhankelijke variabele (X2): Subjectief opleidingsniveau
- Afhankelijke variabele (Y): Zelfpositionering tussen praktisch en theoretisch opgeleid
- Modererende variabele 1: Cultureel kapitaal
- Modererende variabele 2: Arbeidsmarktpositie
- Modererende variabele 3: Maatschappelijke waardering

2.6.1. Hypotheses

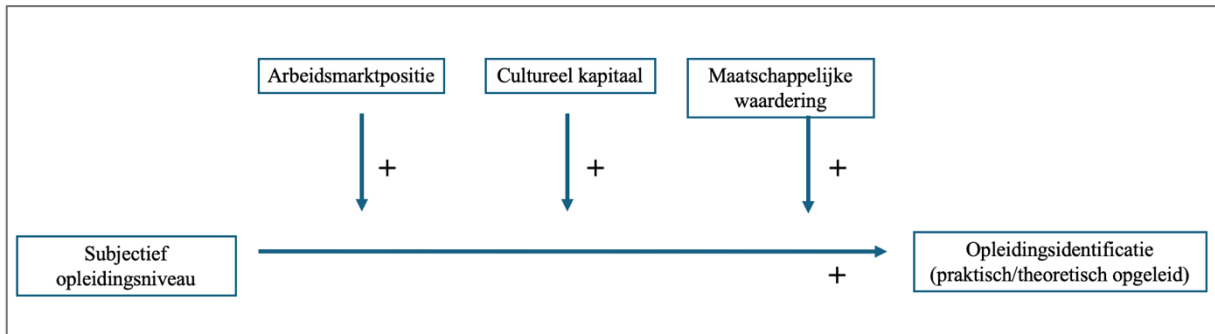
- H1: Individuen die veel maatschappelijke waardering ervaren voor hun opleidingsniveau zullen zich eerder positioneren onder theoretisch opgeleid.
- H2: Individuen met een hogere arbeidsmarktpositie zullen zich eerder positioneren onder theoretisch opgeleiden
- H3: Individuen met een hoog bezit van cultureel kapitaal zullen zich eerder positioneren onder theoretisch opgeleiden

2.6.2. Conceptueel model

Figuur 1 en 2 geven de conceptuele modellen weer. Hier zijn de verschillende variabelen in getoond. Vanuit de theorie wordt verwacht dat naast het objectieve opleidingsniveau (figuur 1) ook het subjectieve opleidingsniveau (figuur 2) als verklarende variabele kan spelen op het opleidingsidentificatieproces (afhankelijke variabele). Het subjectieve opleidingsniveau is in de analyse als tweede onafhankelijke variabele meegenomen om resultaten te kunnen vergelijken met het objectieve opleidingsniveau. Daarnaast wordt uit de theorie verwacht dat er drie modererende variabelen samenhangen met het opleidingsidentificatieproces, namelijk arbeidsmarktpositie, cultureel kapitaal en maatschappelijke waardering.

Figuur 1: conceptueel model met objectief opleidingsniveau als onafhankelijke variabele

Figuur 2: conceptueel model met subjectief opleidingsniveau als onafhankelijke variabele

2.7. Samenvatting

In de bestaande literatuur is naar voren gekomen dat verwacht kan worden dat iemand zijn arbeidsmarktpositie, cultureel kapitaal en maatschappelijke waardering invloed hebben op het opleidingsidentificatieproces. Met het opleidingsidentificatieproces wordt het proces van de zelfpositionering van lager-, middelbaar- en hoger opgeleiden beschrijven tussen de nieuwe opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid. Daarnaast is naar voren gekomen dat er verschillen kunnen zijn in het objectieve opleidingsniveau, het hoogst behaalde diploma, en het subjectieve opleidingsniveau, het opleidingsniveau waar individuen zelf denken onder te vallen. Om dit te toetsen zullen zowel het objectieve als het subjectieve opleidingsniveau als onafhankelijke variabelen meegenomen worden in de verdere analyse. Echter roept de bestaande literatuur nog vragen op over de uiteindelijke werking van de variabelen arbeidsmarktpositie, cultureel kapitaal en maatschappelijke waardering, doordat dit nog niet eerder in deze context is getoetst. Daarnaast is er uit de bestaande literatuur geen antwoord gegeven op de vraag of individuen zelf ook voorkeur geven aan de termen praktisch en theoretisch opgeleid. Verdere analyse zal proberen antwoord te geven op deze vragen.

3. Methodologie

3.1. Onderzoeksopzet

Om antwoord te geven op de hoofdvraag is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van een deductieve aanpak, waarbij hypothesen zijn opgesteld gebaseerd op bestaande literatuur. Om antwoord te geven op de hoofdvraag wordt gebruik gemaakt van een kwantitatieve benadering waar een eigen vragenlijst is opgesteld. De vragenlijst bestaat uit 20 vragen en is voor 3 weken gepubliceerd. In deze tijd zijn 325 antwoorden ingevuld, waarvan objectief 46 lager opgeleid zijn, 137 middelbaar opgeleid en 122 hoger opgeleid. De overige 20 waardes gaven aan een ander soort opleiding te volgen die niet in te delen waren in deze drie opleidingsniveaus.

Om ethische overwegingen te waarborgen zijn aan alle respondenten vooraf aan het onderzoek geïnformeerd over het doel van het onderzoek en hun recht om op elk moment te stoppen met de vragenlijst. Daarnaast is aan alle deelnemers aan het begin van de vragenlijst om *informed consent* gevraagd. Als zij hier niet mee instemde konden zij de vragenlijst niet verder invullen. Verder zijn alle gegevens geanonimiseerd waardoor het niet herleidbaar is naar de desbetreffende personen, ook dit is voorafgaand aan het begin van de vragenlijst aan de respondenten duidelijk gemaakt.

3.1.1. Betrouwbaarheid en validiteit

Om betrouwbaar en validiteit te waarborgen zijn verschillende maatregelen toegepast. Ten eerste voor de betrouwbaarheid is het van belang dat het onderzoek nauwkeurig en herhaalbaar opgesteld wordt (Van Thiel, 2021). Om nauwkeurigheid te realiseren is het belangrijk dat de vragen uit de enquête goed worden opgesteld en met meerdere vragen worden gebruikt om een item vast te stellen. Om herhaalbaarheid te realiseren is het van belang dat de steekproef groot genoeg is (Van Thiel, 2021). Voorafgaand is als doel gesteld minimaal 300 respondenten te werven.

Ten tweede, om de interne validiteit te waarborgen wordt er voor het meten van een construct gebruik gemaakt van meerdere vragen (Fowler, 2009). Door gebruik te maken van een pretest is getoetst of duidelijk opgesteld waren en voor alle respondenten op dezelfde manier geïnterpreteerd worden (Fowler, 2009). Ten slotte zal voor het opstellen van de vragen voor de enquête, waar mogelijk, gebruikt worden gemaakt van bestaande theorie, met name van Van der Waal et al. (2010) en Cremers et al. (2024).

3.1.2. Statistische analyse

Voor de statistische analyse wordt een significantieniveau van 0,05 gehanteerd om te bepalen of de gevonden effecten statistisch significant zijn. Verder wordt er in de analyse gebruik gemaakt van beschrijvende statistieken, zoals frequentietabellen en crosstabsanalyse. Daarnaast zal een ANOVA- en regressieanalyse uitgevoerd worden om verbanden te toetsen tussen de verschillende variabelen. Voor de statistische worden controlevariabelen, zoals leeftijd en geslacht, toegepast om versturende factoren te minimaliseren (Creswell & Creswell, 2017). Aangezien dit onderzoek gebaseerd is op crossectioneel onderzoek, kunnen geen causale verbanden worden vastgesteld. Desondanks is het mogelijk om relaties en de sterkte daarvan te analyseren.

3.2. Operationalisering

3.2.1. Onafhankelijke variabelen

In dit onderzoek wordt er gebruik gemaakt van twee onafhankelijke variabelen. Het objectieve opleidingsniveau en het subjectieve opleidingsniveau. Alle analyses zijn twee keer uitgevoerd om mogelijke verschillen tussen de twee opleidingsniveaus te toetsen. Voor het objectieve opleidingsniveau is gebruik gemaakt van volgende vraag: *“Wat is uw hoogst behaalde diploma?”*. Voor het subjectieve opleidingsniveau is gebruik gemaakt van volgende vraag: *“In wetenschappelijk onderzoek wordt vaak onderscheid gemaakt tussen drie opleidingsniveaus: lager opgeleid, middelbaar opgeleid, en hoger opgeleid. Als u moet kiezen uit één van deze drie mogelijkheden, tot welke groep zou u zichzelf dan rekenen?”*.

3.2.2. Opleidingsidentificatieproces

De afhankelijke variabele opleidingsidentificatie werd gemeten aan de hand van 2 vragen. Eerste vraag bestond uit een 2 puntschaal met de antwoordmogelijkheden bestaande uit “praktisch opgeleiden” en “theoretisch opgeleiden”. Daarna werd aan de hand van een 10 punt schaal gevraagd: *“Als u zichzelf zou moeten plaatsen op een schaal die loopt van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor 'praktisch opgeleid' en 10 voor 'theoretisch opgeleid'. Waar zou u zichzelf dan plaatsen?”*. 1 betekende hier helemaal praktisch opgeleid en 10 helemaal theoretisch opgeleid. Beide vragen worden apart van elkaar gebruikt afhankelijk van het doel van de analyse.

De eerste vraag met twee antwoordmogelijkheden zal gebruikt worden voor de beschrijvende statistieken. De vraag met een 10-puntschaal zal gebruik worden voor de ANOVA- en regressieanalyses.

3.2.1. Maatschappelijke waardering

Maatschappelijke waardering werd gemeten aan de hand van 3 stellingen. De stellingen zijn grotendeels gebaseerd op de vragenlijst van (Cremers et al., 2024). De stellingen bestonden uit: *“Mijn opleidingsniveau krijgt voldoende erkenning in de politiek”* *“Mijn opleidingsniveau krijgt voldoende erkenning in de media”* en *“Mijn opleidingsniveau krijgt voldoende erkenning in de samenleving”*. Deze stellingen hadden vijf antwoordmogelijkheden variërend van “helemaal oneens” tot “helemaal eens”. Gebaseerd op de 3 items kwam uit de analyse een Cronbach’s alpha van .805 wat betekent dat de gebruikte items een betrouwbare schaal vormen.

3.2.2. Arbeidsmarktpositie

Voor de variabele arbeidsmarktpositie zijn vragen opgesteld om te meten wat iemand zijn verantwoordelijkheden zijn binnen de werkzaamheden en wat kenmerken zijn van het werk. Dit is gemeten aan de hand van 3 items en 8 stellingen. Vragen voor deze schaal zijn voor een deel gebaseerd op bestaande vragenlijst van Cremers et al. (2024), maar sommige vragen zijn gecombineerd en aangepast naar het doel van dit onderzoek. De vragen bestonden uit: *“In welke sector bent u momenteel werkzaam?”* *“Welk functieniveau past het beste bij uw verantwoordelijkheden binnen uw huidige baan?”* en *“In hoeverre heeft u het gevoel dat u kunt doorgroeien naar en positie met meer verantwoordelijkheden?”*. De stellingen bestonden uit: *“Op mijn werk ben ik vooral bezig met routinematig werk”* *“Op mijn werk heb ik veel fysieke inspanning”* *“Op mijn werk bepalen anderen vooral wat ik moet doen”* *“Op mijn werk ben ik veel werkzaam met machines en/of apparatuur”* *“Op mijn werk heb ik veel vrijheid”* *“Op mijn werk ben ik vooral bezig met het oplossen van problemen”* *“Op mijn werk moet ik met veel belanghebbende partijen rekening houden”* en *“Op mijn werk ben ik vooral bezig met strategisch denken”*. Deze stellingen hadden vijf antwoordmogelijkheden variërend van “helemaal oneens” tot “helemaal eens”. Uit de factoranalyse bleek dat er 4 onderliggende constructen werden gemeten. Hierom is gekozen om een schaal te maken van theoretisch werk en praktisch werk. De schaal van theoretisch werk met items 3 leverde een .638 Cronbach’s alpha op, wat een duidt op een twijfelachtige betrouwbaarheid. De schaal van praktisch werk

leverde met 3 items een Cronbach's alpha van .493 op, wat duidt op een niet betrouwbare schaal. Daarna is gekeken aan de hand van een correlatiematrix of losse items een correlatie hadden met het opleidingsidentificatieproces. Tegen de verwachting in kwam ook hieruit dat losse items geen tot een zwakke, niet significante correlatie was met arbeidsmarktpositie en het opleidingsidentificatieproces.

3.2.1. Cultureel kapitaal

Cultureel kapitaal wordt gemeten aan de hand van 4 items. De vragen voor deze schaal zijn gebaseerd op theorie van Van der Waal (2010) en Cremers et al. (2024). Bij elke vraag waren vijf antwoordmogelijkheden die opliepen van laag naar hoger. De vragen bestonden uit: *“Hoe vaak bezoekt u culturele activiteiten?”* *“Hoe vaak leest u boeken?”* *“Hoe vaak volgt u het nieuws via kranten, journaal of radio?”* en *“Hoe vaak neemt u deel aan activiteiten zoals lezingen, cursussen of andere inhoudelijke bijeenkomsten buiten uw werk of opleiding?”*. Positieve waarden op deze schaal betekenen middelbaaropgeleiden een hoog bezit van cultureel kapitaal hebben. De Cronbach's alpha van deze schaal is .373 wat duidt op een zeer lage betrouwbaarheid van de schaal. Ook bij verwijdering van een item was er geen hogere Cronbach's Alpha. Daarna is gekeken aan de hand van een correlatiematrix of losse items een correlatie hadden met het opleidingsidentificatieproces. Tegen de verwachting in kwam ook hieruit dat losse items geen tot een zwakke, niet significante correlatie was met de individuele items van cultureel kapitaal en het opleidingsidentificatieproces.

3.2.2. Voorkeur voor gebruik van de nieuwe opleidingstermen

Tot slot wordt in de vragenlijst aan de hand van 1 item gemeten of respondenten de nieuwe termen, praktisch en theoretisch opgeleid, passender vinden om mee aangesproken te worden. Dit wordt gevraagd ten opzichte van de traditionele termen van lager-, middelbaar- en hoger opgeleiden. De vraag luidt als volgt: *“Ik word liever aangesproken met de termen ‘praktisch en theoretisch opgeleid’ dan met de termen ‘lager-, middelbaar- en hoger opgeleid’”*. Er waren vijf antwoordmogelijkheden variërend van “helemaal niet” tot “helemaal wel”.

3.3. Samenvatting

In tegenstelling tot de verwachting konden er geen betrouwbare schalen worden gemaakt voor cultureel kapitaal en arbeidsmarktpositie. Daarom is er in de verdere analyse alleen gebruik gemaakt van de variabele maatschappelijke waardering. Daarnaast wordt er een vergelijkende analyse uitgevoerd hoe het opleidingsidentificatieproces verschilt, of mogelijk overeenkomt, tussen de traditionele opleidingsniveaus van lager-, middelbaar-, en hoger opgeleiden. Verder worden er in de analyses gebruikt gemaakt van twee onafhankelijke variabelen. De eerste variabele is het objectieve opleidingsniveau, ingedeeld op basis van het hoogst behaalde diploma. De tweede is het subjectieve opleidingsniveau, ingedeeld op het opleidingsniveau waar de respondenten zichzelf onder indelen. Tot slot zal er nog onderzocht worden of respondenten een voorkeur geven aan de nieuwe termen en welke factoren hier mogelijk verband aan houden.

4. Resultaten

4.1. Achtergrondinformatie van de respondenten

In totaal zijn er 325 respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld. Hiervan vallen er 46 (14,2%) onder het objectieve opleidingsniveau van lager opgeleiden. 137 (42,2%) onder middelbaar opgeleiden en 122 (37,5%) onder hoger opgeleiden. 20 (6,2%) respondenten vallen buiten deze drie opleidingsniveaus doordat zij een ander soort opleiding hebben gevolgd. Binnen het subjectieve opleidingsniveau vallen er 13 (4%) onder lager opgeleiden, 133 (40,9%) onder middelbaaropgeleiden en 101 (31,1) onder hoger opgeleiden. 78 (24%) respondenten hebben deze vraag niet ingevuld en vallen onder system missing. De verhouding van het objectieve en subjectieve opleidingsniveau is weergegeven in tabel 1. In deze tabel is weergegeven hoe respondenten onder het objectieve opleidingsniveau zichzelf vervolgens subjectief indelen. De verschillen hiertussen tonen aan dat het van toegevoegde waarde is om de objectieve en subjectieve opleidingsniveaus als twee onafhankelijke variabelen mee te nemen in verdere analyse.

Verder waren 84,9% van de respondenten vrouwelijk, 11,4% mannelijk, 1,2% wilde dit liever niet zeggen en 2,5% heeft deze vraag niet ingevuld. Daarnaast waren 11,7% van de respondenten tussen de 18 en 24 jaar oud. 11,7% van de respondenten waren tussen de 25 en 34 jaar oud. 17,5% van de respondenten waren tussen de 35-44 jaar oud. 26,2% van de respondenten waren tussen de 45-54 jaar oud, dit is daarmee ook de grootste leeftijdsgroep. Verder waren 20,3% tussen de 55-64 jaar oud en 10,2 procent 65 jaar en ouder en hebben 2,5% deze vraag niet beantwoord.

Tot slot is aan respondenten gevraagd in welke sector zij werkzaam zijn. De grootste 3 antwoordmogelijkheden die in deze steekproef werden gerepresenteerd zijn: Zorg en welzijn (24,3%), niet van toepassing (12,6%) en onderwijs (9,5%). Een overzicht van alle sectoren is in bijlage 4 opgenomen.

Objectief opleidingsniveau	Objectief opleidingsniveau (N)	Subjectief opleidingsniveau	Subjectief opleidingsniveau (N)
Lager opgeleid	46	Lager opgeleid	6
		Middelbaar opgeleid	23
		Hoger opgeleid	0
Middelbaar opgeleid	137	Lager opgeleid	7

		Middelbaar opgeleid	96
		Hoger opgeleid	18
Hoger opgeleid	122	Lager opgeleid	0
		Middelbaar opgeleid	8
		Hoger opgeleid	79

Tabel 1: onderscheid objectieve opleidingsniveau t.o.v. subjectieve opleidingsniveau

4.2. Analyse

4.2.1. Zelfpositionering binnen praktisch en theoretisch opgeleid

	N	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Opleidingsidentificatieproces opgesplitst op objectief opleidingsniveau	227	6.0	2.3
Lager opgeleiden	27	5.7	2.2
Middelbaar opgeleiden	115	5.6	2.0
Hoger opgeleiden	85	6.8	2.2
Opleidingsidentificatieproces opgesplitst op subjectief opleidingsniveau	237	6.1	2.2
Lager opgeleiden	13	4.7	2.4
Middelbaar opgeleiden	125	5.7	2.0
Hoger opgeleiden	99	6.7	2.2

Tabel 2: beschrijvende statistieken opleidingsidentificatieproces met objectief en subjectief opleidingsniveau als onafhankelijke variabele. Met 1 als minimum en 10 als maximum, afgerond op 1 cijfer achter de komma

De beschrijvende statistieken van de variabelen objectief en subjectief opleidingsniveau zijn weergegeven in tabel 2. Na de beschrijvende statistieken is er aan de hand van een crosstabsanalyse geanalyseerd of respondenten zich eerder positioneren onder praktisch of theoretisch opgeleid.

Voor het objectieve opleidingsniveau zien we doormiddel van een crosstabsanalyse dat 70,4% van de lager opgeleiden zich positioneren onder praktisch opgeleid en 29,6% zich positioneert onder theoretisch opgeleid. 63,5% van de middelbaaropgeleiden positioneert zichzelf onder praktisch opgeleid en 36,5% onder theoretisch opgeleid. Tot slot positioneert 31,8% van de hoger opgeleiden zichzelf onder praktisch opgeleid en 68,2% onder theoretisch opgeleid.

Voor het subjectieve opleidingsniveau toont de crosstabsanalyse aan dat van de lager opgeleiden 92,3% zichzelf positioneert onder praktisch opgeleid en 7,7% zich positioneert onder theoretisch opgeleid. 61,6% van de middelbaaropgeleiden positioneert zichzelf onder praktisch opgeleid en 38,4% onder theoretisch opgeleid. Tot slot positioneert 35,4% van de hoger opgeleiden zichzelf onder praktisch opgeleid en 64,6% onder theoretisch opgeleid. De resultaten van de crosstabsanalyse zijn weergegeven in tabel 3.

Opleidingsniveau	Antwoordcategorie	Op basis van objectief opleidingsniveau (%)	Op basis van subjectief opleidingsniveau (%)	Vershil (%)
Lager	Praktisch opgeleid	70,4	92,3	+21,9
	Theoretisch opgeleid	29,6	7,7	-21,9
Middel	Praktisch opgeleid	63,5	61,6	-1,9
	Theoretisch opgeleid	36,5	38,4	+1,9
Hoger	Praktisch opgeleid	31,8	35,4	-3,6
	Theoretisch opgeleid	68,2	64,6	+3,6

Tabel 3: crosstabsanalyse zelfpositionering tussen praktisch en theoretisch opgeleid

Vervolgens is een oneway-ANOVA analyse uitgevoerd om inzicht te krijgen in enerzijds of het opleidingsidentificatieproces verschilt op basis van het objectieve opleidingsniveau en anderzijds op basis van het subjectieve opleidingsniveau. Gebaseerd op beide analyses blijkt dat het opleidingsidentificatieproces significant verschilt tussen het subjectieve en objectieve opleidingsniveau en vervolgens ook onderling tussen de 3 verschillende opleidingsniveaus. De eerste analyse, gebaseerd op het objectieve opleidingsniveau, liet zien dat er een significant verschil is waar de respondenten zich positioneren op de 10-punt schaal van praktisch en theoretisch opgeleid $F(2,224) = 7.96$, $p = <0.001$, $\eta^2 = 0.066$. De Post-hoc analyse toonde aan dat vooral de groep hoger opgeleiden zich significant meer positioneert met theoretisch opgeleiden, dan de middelbaaropgeleiden

($p < 0.001$). Er is geen significant verschil gevonden tussen lager- en middelbaar opgeleiden ($p = 0.985$) of tussen lager- en hoger opgeleiden ($p = 0.052$).

Een vergelijkbaar significant effect werd gevonden in de tweede analyse, waar het opleidingsidentificatieproces geanalyseerd werd op basis van het subjectieve opleidingsniveau $F(2,234) = 8.78$, $p < 0.001$, $n^2 = 0.70$. De Post-hoc analyse toonde aan dat vooral subjectief hoger opgeleiden zichzelf significant meer positioneren met theoretisch opgeleiden dan de subjectief middelbaar- en lager opgeleiden ($p < 0.001$). Er is geen significant verschil gevonden tussen laag- en middelbaar opgeleiden ($p = 0.179$). De resultaten van de oneway-ANOVA tonen aan dat de objectieve en subjectieve opleidingsniveaus een verband hebben met de zelfpositionering onder praktisch en theoretisch opgeleid.

4.2.2. Maatschappelijke waardering en het opleidingsidentificatieproces

	N	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Maatschappelijke waardering	247	2.9	0.9

Tabel 4: beschrijvende statistieken maatschappelijke waardering met 1 als minimum en 5 als maximum, afgerond op 1 cijfer achter de komma

Om de werking van maatschappelijke waardering, het objectieve en subjectieve opleidingsniveau op het opleidingsidentificatieproces verder te onderzoeken zijn twee lineaire regressieanalyses uitgevoerd. Model A is uitgevoerd op basis van het objectieve opleidingsniveau. Model B is uitgevoerd op basis van het subjectieve opleidingsniveau. In beide modellen wordt gebruik gemaakt van 4 blocks en is systematisch gekeken naar het effect van maatschappelijke waardering (block 1), de controlevariabelen leeftijd en geslacht (block 2), de dummyvariabelen voor de opleidingsniveaus (block 3) en de interactie-effecten tussen de opleidingsniveaus en maatschappelijke waardering (block 4).

Zoals weergegeven in tabel 5 toont model A aan dat maatschappelijke waardering een significante voorspeller is voor het opleidingsidentificatieproces ($\beta = 0.291$, $R^2 = 0.291$, $p < 0.001$). Waarbij een hogere maatschappelijke waardering samenhangt met een sterkere identificatie als theoretisch opgeleid. De toevoeging van de controlevariabelen en de dummy's voor middelbaar- en hoger opgeleid had geen significant effect. Ook de interactie-effecten tussen maatschappelijke waardering en de objectieve opleidingsniveaus bleken niet significant te zijn.

Zoals weergegeven in model B toont de regressieanalyse ook in dit model aan dat maatschappelijke waardering een significante voorspeller is voor het opleidingsidentificatieproces ($\beta = 0.283$, $R^2 = 0.283$, $p < 0.001$). Waarbij een hogere maatschappelijke waardering samenhangt met een sterkere identificatie als theoretisch opgeleid. In dit model bleek de toevoeging van het subjectieve opleidingsniveau wel significant bij het verklaren van het opleidingsidentificatieproces ($\beta = 0.348$, $R^2 = 0.336$, $p = 0.021$). Respondenten die zichzelf als hoger opgeleid zien positioneren zichzelf significant meer als theoretisch opgeleid dan lager opgeleiden. Er werd geen significant interactie-effect gevonden tussen maatschappelijke waardering en de subjectieve opleidingsniveaus.

Tabel 5: lineaire regressieanalyse model A, met opleidingsidentificatieproces als afhankelijke variabele opgesplitst op objectief opleidingsniveau met gestandaardiseerde Beta-coëfficiënten

Variabele	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Constante				
Maatschappelijke waardering	0.291***	0.287***	0.261**	0.118
Leeftijd		0.035	0.010	0.118
Geslacht (vrouw = 1)		-0.006	-0.037	-0.044
Objectief opleidingsniveau (middelbaar)			-0.027	-0.086
Subjectief opleidingsniveau (hoog)			0.154	-0.189
Interactie waardering × middelbaar				0.067
Interactie waardering × hoog				0.401
R ²	0.291	0.293	0.332	0.341
N	226	226	226	226

*= $p < 0.05$; **= $p < 0.01$; ***= $p < 0.001$

Tabel 6: lineaire regressieanalyse model B, met opleidingsidentificatieproces als afhankelijke variabele opgesplitst op subjectief opleidingsniveau met gestandaardiseerde Beta-coëfficiënten

Variabele	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
-----------	---------	---------	---------	---------

Constante				
Maatschappelijke waardering	0.283***	0.280***	0.210**	0.342
Leeftijd		0.046	0.015	0.019
Geslacht (vrouw = 1)		-0.005	-0.036	-0.042
Subjectief opleidingsniveau (middelbaar)			0.195	0.573
Subjectief opleidingsniveau (hoog)			0.348*	0.332
Interactie waardering × middelbaar				-0.452
Interactie waardering × hoog				-0.067
R2	0.283	0.286	0.336	0.354
N	236	236	236	236

*= p<.05; **=p<.01; ***=p<.001

4.2.3. Voorkeur voor gebruik van de nieuwe opleidingstermen

4.2.3.1. Beschrijvende statistieken

	N	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Ik word liever aangesproken met de termen praktisch en theoretisch opgeleid	236	3.60	1.1

Tabel 7: beschrijvende statistieken voorkeur nieuwe termen, met 1 als minimum en 5 als maximum en afgerond met 1 cijfer achter de komma

Vervolgens is er gekeken of de respondenten liever worden aangesproken met de termen praktisch en theoretisch opgeleid in de plaats van lager- middelbaar- en hoger opgeleid. In tabel 7 worden de beschrijvende statistieken weergegeven. Ook in deze analyse wordt onderscheid gemaakt tussen het subjectieve en objectieve opleidingsniveau.

Voor het objectieve opleidingsniveau zien we doormiddel van een crosstabsanalyse dat 54,4% van de respondenten liever wel wordt aangesproken met de nieuwe termen, 31% geeft hier neutraal aan en de overige 14,6% geeft aan liever niet aangesproken te worden met de nieuwe termen. Als we inzoomen per opleidingsniveau zien we dat van de lager opgeleiden 44,4% aangeeft liever wel aangesproken te worden met de nieuwe termen, 37% hier neutraal

instaat en 18,5% liever niet met de nieuwe termen wordt aangesproken. Voor de middelbaar opgeleiden geeft 58,2% aan liever wel met de nieuwe termen aangesproken te worden, 27,8% hier neutraal instaat en 13,9% liever niet met de nieuwe termen wordt aangesproken. Tot slot voor de hoger opgeleiden geeft 52,3% aan liever wel met de nieuwe termen aangesproken te worden, 33,3% hier neutraal instaat en 14,3% liever niet. Hierna is een oneway-ANOVA analyse uitgevoerd om te achterhalen of iemand zijn objectieve of subjectieve opleidingsniveau invloed had of iemand liever aangesproken wordt met de nieuwe termen. De resultaten van deze analyse waren niet significant ($F(2, 223) = 1.66, p = .192$). De resultaten van de crosstabsanalyse zijn weergegeven in tabel 8.

Voor het subjectieve opleidingsniveau zien we doormiddel van een crosstabsanalyse dat 54,2% liever wel wordt aangesproken met de nieuwe termen 31,8% geeft hier neutraal aan en de overige 14% geeft aan liever niet aangesproken te worden met de nieuwe termen. Als we inzoomen per opleidingsniveau zien we dat van de lager opgeleiden 38,5% aangeeft liever wel aangesproken te worden met de nieuwe termen, 30,8% hier neutraal instaat en 30,8% liever niet met de nieuwe termen wordt aangesproken. Voor de middelbaar opgeleiden geeft 56,8% aan liever wel met de nieuwe termen aangesproken te worden, 33,6% hier neutraal instaat en 9,6% liever niet met de nieuwe termen wordt aangesproken. Tot slot voor de hoger opgeleiden geeft 53,1% aan liever wel met de nieuwe termen aangesproken te worden, 29,6% hier neutraal instaat en 17,4% liever niet. De resultaten van de crosstabsanalyse zijn weergegeven in tabel 8. Hierna is een oneway-ANOVA analyse uitgevoerd om te achterhalen of iemand zijn opleidingsniveau invloed had of iemand liever aangesproken wordt met de nieuwe termen. De resultaten van deze analyse waren niet significant $F(2, 233) = 1.98, p = .141$). Vervolgens is een logistische regressieanalyse uitgevoerd om eventuele verbanden tussen de variabelen te toetsen op de voorkeur voor de nieuwe termen. Voor de analyse is de voorkeur voor nieuwe termen als afhankelijke variabele opgenomen, waar ‘liever niet’ gelijk stond aan 0 en ‘liever wel’ aan 1. Verder zijn aan de analyses de variabelen maatschappelijke waardering (block 1), controlevariabele leeftijd en geslacht (block 2), dummy's van de opleidingsniveaus (block 3) en de interactietermen toegevoegd (block 4). Beide analyses toonde geen significante verbanden.

Opleidingsniveau	Antwoordcategorie	Op basis van objectieve opleidingsniveau (%)	Op basis van subjectieve opleidingsniveau (%)	Vershil (%)
Lager	Liever wel	44,4	38,5	-5,9
	Neutraal	37	30,8	-6,2

	Liever niet	18,5	30,8	+12,3
Middel	Liever wel	58,2	56,8	-1,4
	Neutraal	27,8	33,6	+5,8
	Liever niet	13,9	9,6	-4,3
Hoger	Liever wel	52,3	53,1	+0,8
	Neutraal	33,3	29,6	-3,7
	Liever niet	14,3	17,4	+3,1

Tabel 8: crosstabsanalyse liever worden aangesproken met de termen praktisch en theoretisch opgeleid

4.3. Toetsing van de hypothesen

Gebaseerd op de resultaten kan er antwoord gegeven worden op de opgestelde hypothesen. De eerste hypothese luidt als volgt: *“Individuen die veel maatschappelijke waardering ervaren voor hun opleidingsniveau zullen zich eerder positioneren onder theoretisch opgeleid.”* gebaseerd op de resultaten van de regressieanalyses kan worden geconcludeerd dat voor het objectieve en subjectieve opleidingsniveau een hoger gevoel van maatschappelijke waardering samenhangt met een positionering onder theoretisch opgeleiden. Gebaseerd op de resultaten kan deze hypothese worden bevestigd. Het toevoegen van de interactietermen van maatschappelijke waardering en het opleidingsniveau, voor zowel objectief als subjectief, bleek niet significant. Dit betekent dat het verband van maatschappelijke waardering niet veranderd tussen de verschillende opleidingsniveaus.

De tweede hypothese luidt als volgt: *“Respondenten met een hogere arbeidsmarktpositie zullen zich eerder positioneren onder theoretisch opgeleiden.”*. Doordat er tegen de verwachting in geen betrouwbare schaal gemaakt kon worden voor arbeidsmarktpositie kon er geen verband worden getoetst tussen arbeidsmarktpositie en de positionering van de respondenten.

De derde hypothese luidt als volgt: *“Respondenten met een hoger bezit van cultureel kapitaal zullen zich eerder positioneren onder theoretisch opgeleiden.”*. Doordat er tegen de verwachting in geen betrouwbare schaal gemaakt kon worden voor cultureel kapitaal kon er geen verband worden getoetst tussen cultureel kapitaal en de positionering van de respondenten.

5. Conclusie

In dit scriptieonderzoek is geprobeerd antwoord te geven op volgende hoofdvraag: *“Hoe positioneren lager-, middelbaar- en hoger opgeleiden zich binnen de terminologie van praktisch en theoretisch opgeleid en vinden zij de nieuwe termen passender?”*. Om antwoord te geven op de hoofdvraag is kwantitatief onderzoek (N=325) uitgevoerd onder lager-, middelbaar- en hoger opgeleiden. In dit onderzoek zijn analyses opgesplitst op het objectieve en subjectieve opleidingsniveau. Om antwoord te geven op de hoofdvraag zijn deelvragen opgesteld.

De eerste deelvraag luidt als volgt: *“Onder welke terminologie, praktisch of theoretisch opgeleid, positioneren de drie opleidingsniveaus zich?”*. Uit de resultaten blijkt dat lager- en middelbaaropgeleiden zich vaker positioneren onder praktisch opgeleid, terwijl hoger opgeleiden zich vaker als theoretisch opgeleid positioneren. Dit patroon was zichtbaar zowel in de analyse opgesplitst op het objectieve opleidingsniveau, als op het subjectieve opleidingsniveau. De mate van positionering verschilde wel. Met name subjectieve lager opgeleiden positioneren zich in sterkere mate meer als praktisch opgeleid (92,3%) dan wanneer dit is gebaseerd op basis van hun objectieve opleidingsniveau (70,4%). De gemiddelden op de 10-puntschaal lieten voor middelbaar- en hoger opgeleiden op basis van het objectieve en subjectieve opleidingsniveau vergelijkbare resultaten zien. Echter was er een groot verschil voor lager opgeleiden. Objectief lager opgeleiden zetten zichzelf hoger op de schaal (5.7) dan subjectief lager opgeleiden (4.7). Dit betekent dat objectief lager opgeleiden zich meer theoretisch opgeleid voelen dan subjectief opgeleiden. Daarnaast hebben objectief lager opgeleiden (5.7) een hoger gemiddelde ten opzichte van objectief middelbaar opgeleiden (5.6).

De tweede deelvraag luidt als volgt: *“In hoeverre houdt maatschappelijke waardering verband met het opleidingsidentificatieproces?”*. Op basis van de resultaten kan geconcludeerd worden dat maatschappelijke waardering een significant verband heeft met het opleidingsidentificatieproces. Een hoger gevoel van maatschappelijke waardering voor hun opleidingsgroep hangt samen met een sterkere positionering als theoretisch opgeleid. Deze relatie werd bij de regressieanalyse op basis van het objectieve en subjectieve opleidingsniveau gevonden. Uit de ANOVA-analyse bleek dat vooral hoger opgeleiden, zowel voor het objectieve als subjectieve opleidingsniveau, zich sterker positioneren als theoretisch opgeleid dan lager- en middelbaaropgeleiden. De regressieanalyse liet bovendien zien dat subjectief hoger opgeleiden een significant verband houdt op de positionering als theoretisch opgeleid, dit verband werd niet significant gevonden onder objectief hoger opgeleiden. Hoewel

interactietermen tussen het objectieve en subjectieve opleidingsniveau en maatschappelijke waardering niet significant waren, wijst de analyse wel op verschil tussen de verschillende opleidingsniveaus. De analyses tonen aan dat maatschappelijke waardering een significant verband houdt op de mate van zelfpositionering binnen praktisch en theoretisch opgeleid. Waar een hogere maatschappelijke waardering samenhangt met de positionering onder theoretisch opgeleid.

De derde deelvraag luidt als volgt: *“In hoeverre houdt iemands arbeidsmarktpositie verband met het opleidingsidentificatieproces?”*. Tegen de verwachting in kon van deze variabele geen betrouwbare schaal gemaakt worden en hadden de losse items ook geen correlatie met de afhankelijke factoren. Dit kan enerzijds komen door dat de stellingen en kenmerken van het werk niet goed afgestemd zijn op praktisch en theoretisch werk in de realiteit, anderzijds was het grootste deel van de steekproef werkzaam in de zorg (24,3%). De stellingen waren algemeen geformuleerd, zodat deze bij verschillende sectoren zouden kunnen aansluiten, maar doordat het merendeel van de respondenten werkzaam was in de zorg kan het zijn dat het hierdoor niet goed aansloot, waardoor er geen betrouwbare schaal gemaakt kon worden.

De vierde deelvraag luidt als volgt: *“In hoeverre houdt cultureel kapitaal verband met het opleidingsidentificatieproces?”*. Tegen de verwachting in kon van deze variabele geen betrouwbare schaal gemaakt worden en hadden de losse items ook geen correlatie met de afhankelijke factoren. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat 3 van de 4 vragen uit de vragenlijst geïnspireerd waren op de vragenlijst van Van der Waal (2010), deze had als doelgroep alleen lager- en hoger opgeleiden en niet middelbaaropgeleiden. Hierdoor sloten de vragen mogelijk niet goed aan op de beleavingswereld van de doelgroep in deze onderzoekscontext.

De vijfde deelvraag luidt als volgt: *“Worden de nieuwe opleidingstermen als passender ervaren?”*. Uit de analyse blijkt dat een meerderheid van de respondenten voorkeur heeft voor het gebruik van de termen praktisch en theoretisch opgeleid boven de traditionele indeling. Zowel op basis van het objectieve als subjectieve opleidingsniveau geeft ongeveer 54% van de respondenten aan liever wel met de nieuwe termen aangesproken te worden. Terwijl ongeveer 14,5, % hier negatief tegenover staat. Deze voorkeur verschilt licht per opleidingsniveau. De crosstabs analyse liet zien dat met name middelbaaropgeleiden, zowel objectief als subjectief, zich in de meerderheid positief uitspraken over aangesproken worden met de nieuwe opleidingstermen. Lager opgeleiden worden in beide opleidingsniveaus het minst graag aangesproken met de nieuwe opleidingstermen. Met name subjectief lager opgeleiden (slechts

38,5% positief en 30,8 negatief). Desondanks lieten de ANOVA- en logistische regressieanalyse geen significant verschil zien tussen het objectieve en subjectieve opleidingsniveau, maatschappelijke waardering, de controlevariabelen en interactievariabelen. Dit wijst erop dat hoewel er inhoudelijke verschillen zichtbaar zijn in de descriptieve resultaten, dit niet statistisch significant verklaard kan worden aan de hand van de opgenomen variabelen. In andere woorden wordt de voorkeur voor de nieuwe opleidingstermen breed gedragen, maar niet statisch gebonden aan het opleidingsniveau of de ervaren maatschappelijke waardering over het opleidingsniveau van de respondent.

Samenvattend, om antwoord te geven op de hoofdvraag, verschilt de positionering binnen praktisch en theoretisch opgeleid per opleidingsniveau en of deze objectief of subjectief is ingedeeld. Gemiddeld genomen positioneren zowel lager- als middelbaaropgeleiden zich eerder onder praktisch opgeleid en hoger opgeleiden vaker onder theoretisch opgeleid. Daarnaast wordt deze positionering significant versterkt door de mate van maatschappelijke waardering die respondenten ervaren voor hun opleidingsniveau. Verder geeft het merendeel van de respondenten aan een sterke positieve voorkeur te hebben voor het gebruik van de nieuwe opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid. Voor deze voorkeur zijn geen statistische significante verbanden gevonden in relatie tot maatschappelijke waardering, objectief en subjectief opleidingsniveau, controlevariabelen en interactietermen.

Deze bevindingen benadrukken niet alleen het belang van het onderscheid tussen het objectieve en subjectieve opleidingsniveau, maar wijzen ook op een verband tussen maatschappelijke waardering en hoe opleidingstermen kunnen bijdragen aan inclusievere opleidingsindeling. Deze inzichten zijn relevant voor passend en inclusief beleid en voor de woordkeuzes die gemaakt worden, zodat geen enkel opleidingsniveaus zich minder erkend voelt.

6. Discussie en beperkingen

In dit onderzoek is aan de hand van een kwantitatieve aanpak onderzocht hoe respondenten zich positioneren binnen de opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid en of zij de nieuwe termen passender vinden. In dit hoofdstuk wordt geanalyseerd hoe de resultaten en conclusies van dit onderzoek zich verhouden tot de bestaande literatuur en welke nieuwe bevindingen het heeft opgeleverd.

Gemiddeld genomen positioneren zowel lager- als middelbaaropgeleiden zich eerder onder praktisch opgeleid en hoger opgeleiden vaker onder theoretisch opgeleid. Daarnaast wordt deze positionering significant versterkt door de mate van maatschappelijke waardering die respondenten ervaren voor hun opleidingsniveau. Verder geeft het merendeel van de respondenten aan een sterke positieve voorkeur te hebben voor het gebruik van de nieuwe opleidingstermen praktisch en theoretisch opgeleid. Voor deze voorkeur zijn geen statistische significante verbanden gevonden in relatie tot maatschappelijke waardering, objectief en subjectief opleidingsniveau, controlevariabelen en interactietermen.

Echter zijn de resultaten onder subjectief en objectief lager opgeleiden soms tegen intuïtie. Op de schaal, waar 1 staat voor praktisch opgeleid en 10 voor theoretisch opgeleid, zetten objectief lager opgeleiden zichzelf hoger (5.7) dan subjectief lager opgeleiden (4.7). Dit betekent dat objectief lager opgeleiden zich zich meer theoretisch opgeleid voelen dan subjectief opgeleiden. Daarnaast hebben objectief lager opgeleiden (5.7) een hoger gemiddelden ten opzichte van objectief middelbaar opgeleiden (5.6). Daarnaast waren objectief en subjectief lager opgeleiden de individuen die het minst hun voorkeur aangaven om met de nieuwe termen aangesproken te worden. Met name subjectief lager opgeleiden (slechts 38,5% positief en 30,8 negatief). Deze resultaten zijn mogelijk te verklaren door het lage aantal lager opgeleiden (46) in deze steekproef. Vervolgonderzoek zou zich specifiek kunnen richten op lager opgeleiden op deze resultaten verder te verklaren.

Verder tonen de resultaten aan dat de verschillende opleidingsniveaus zichzelf moeilijk in hun goede objectieve opleidingsniveau plaatsen, met name lager opgeleiden. Dit bevestigt dat resultaten kunnen verschillen tussen het objectieve en subjectieve opleidingsniveau en benadrukt het belang om dit onderscheid in analyses te maken. Dit sluit aan bij de bevindingen van (Wennekers et al., 2019). Verder tonen de resultaten aan dat de positionering onder theoretisch opgeleid een sterker verband houdt bij een hogere maatschappelijke waardering voor hun opleidingsniveau, dan bij het subjectieve opleidingsniveau. Dit vormt een verrassend nieuw inzicht, aangezien in dit onderzoek het objectieve en subjectieve opleidingsniveau als

onafhankelijke variabelen werd meegenomen, terwijl maatschappelijke waardering als modererende variabele werd beschouwd. Toch blijkt uit de resultaten dat de ervaren maatschappelijke waardering sterker samenhangt met de positionering onder theoretisch opgeleid als met het objectieve en subjectieve opleidingsniveau.

Daarnaast bouwen de bevindingen voor een deel voort op de resultaten van De Vries en Pleijers (2021). Zij concludeerde op basis van een objectieve analyse dat de nieuwe opleidingstermen kunnen functioneren als bruikbare vervanging en dat deze minder hiërarchisch geïnterpreteerd kunnen worden. Resultaten van dit onderzoek bevestigen dat lager-middelbaar- en hoger opgeleiden grotendeel voorkeur geeft aan de nieuwe termen en kennelijk minder stigmatiserend worden ervaren.

Ondanks de waardevolle nieuwe inzichten die dit onderzoek biedt, zijn er ook beperkingen waar rekening mee gehouden moet worden. Ten eerste is het niet gelukt om een betrouwbare analyse uit te voeren op basis van de concepten cultureel kapitaal en arbeidsmarktpositie. De bestaande literatuur schetste een beeld waarin kon verwacht worden dat dit een verklarende factor kon zijn op het opleidingsidentificatieproces. Vervolgonderzoek waar deze concepten opnieuw worden geoperationaliseerd en vervolgens getoetst op de mogelijke samenhang met het opleidingsidentificatieproces zouden tot interessante aanvullende inzichten kunnen leiden.

Ten tweede heeft de steekproef op gebied van geslacht minder variantie dan in eerste instantie opgehoopt. Ondanks dat de vragenlijst wijdverspreid is via verschillende middelen en netwerken is 84,9% van de respondenten vrouwelijk. Ten derde heeft dit onderzoek zich alleen gefocust op een kwantitatieve analyse, om resultaten te kunnen generaliseren. Als resultaat bleek dat het subjectieve opleidingsniveau significante verschillen had ten opzichte van het objectieve opleidingsniveau. Vervolgonderzoek zal meer aandacht kunnen besteden aan de subjectieve ervaring rondom opleidingstermen en welke factoren verbandhouden op de subjectieve beleving aan de hand van kwalitatief onderzoek.

Tot slot heeft dit onderzoek aangetoond dat respondenten voorkeur geven aan de nieuwe termen, maar er is niet onderzocht of dat de termen praktisch en theoretisch daadwerkelijk als gelijkwaardig worden ervaren. Er kan mogelijk sprake zijn van een verborgen hiërarchie die minder zwaar wordt ervaren als de traditionele opleidingstermen, waardoor toch voorkeur wordt gegeven aan de termen praktisch en theoretisch opgeleid. Dit zou eventueel verder onderzocht kunnen worden in vervolgonderzoek.

7. Literatuurlijst

- Amghar, K. (2025). *Maar dat begrijp jij toch niet* (1st ed.). De Correspondent.
- Blalock, H. M., Jr. (1967). Status inconsistency, social mobility, status integration and structural effects. In *American Sociological Review* (Vol. 32, Issue 5, pp. 790–801). American Sociological Association. <https://www.jstor.org/stable/2092026>
- Bornschier, S., Häusermann, S., Zollinger, D., & Colombo, C. (2021). How “Us” and “Them” Relates to Voting Behavior—Social Structure, Social Identities, and Electoral Choice. *Comparative Political Studies*, 54(12), 2087–2122. <https://doi.org/10.1177/0010414021997504>
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard University Press.
- Bovens, M. (2012). *Opleiding als scheidslijn: Van oude en nieuwe maatschappelijke breukvlakken*.
- Bovens, M., Dekker, P., & Tiemeijer, W. (2014). *Gescheiden werelden? : Een verkenning van sociaal-culturele tegenstellingen in Nederland*.
- Brown, A., Kirpal, S., & Rauner, F. (2007). Identities at work. In UNESCO-UNEVOC, *UNESCO-UNEVOC Book Series* (Vol. 5). Springer. <https://www.springer.com>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019, August 15). *Opleidingsniveau*. Centraal Bureau Voor De Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/33/verschil-levensverwachting-hoog-en-laagopgeleid-groeit/opleidingsniveau>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024, October 8). Nederlanders hebben steeds vaker hbo of universiteit gevolgd. *Centraal Bureau Voor De Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/41/nederlanders-hebben-steeds-vaker-hbo-of-universiteit-gevolgd>

- Côte, J. E. (1996). Sociological perspectives on identity formation: the culture–identity link and identity capital. In *The Association for Professionals in Services for Adolescents, Journal of Adolescence* (pp. 417–428).
- Cremers, M., Boumans, L., & Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *Nederland in Beeld 2024 - deel 1*.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. SAGE Publications.
- De Koster, W., & Van Der Waal, J. (2014). *Botsende opvattingen over etnische diversiteit en sociale orde: Hoe zijn verschillen tussen lager- en hogeropgeleiden te verklaren?* Retrieved March 21, 2025, from https://repub.eur.nl/pub/77146/De-Koster_Van-der-Waal_2014_Gescheiden-wereldenH7.pdf
- De Vries, R., & Pleijers, A. (2021, December 14). *Invulling praktisch en theoretisch opgeleiden*. Centraal Bureau Voor De Statistiek. Retrieved February 21, 2025, from <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/discussion-papers/2021/invulling-praktisch-en-theoretisch-opgeleiden?onepage=true>
- European Social Survey. (2012). *SOURCE QUESTIONNAIRE AMENDMENT 01*.
- Evans, O., & Rubin, M. (2021). Making friends in high places: exploring the role of institutional status in the social integration of working-class higher education students in Australia. *SN Social Sciences*, 1(5). <https://doi.org/10.1007/s43545-021-00126-5>
- Fowler, F. J. (2009). *Survey research methods*. SAGE.
- Gini, A. (1998). Work, identity and self: how we are formed by the work we do. *Journal of Business Ethics*, 17–17, 707–714.
- Hornsey, M. J. (2008). Social Identity Theory and Self-categorization Theory: A Historical review. In *Social and Personality Psychology Compass* (Vols. 2–1, pp. 204–222). Blackwell Publishing Ltd. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2007.00066.x>

- Jakobsen, K. (2001). Employment and the Reconstruction of self. A model of space for maintenance of identity by occupation. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 8(1), 40–48. <https://doi.org/10.1080/11038120120825>
- Niemi, A., & Rosvall, P. (2013). Framing and classifying the theoretical and practical divide: how young men's positions in vocational education are produced and reproduced. *Journal of Vocational Education and Training*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/13636820.2013.838287>
- Tajfel, H., & Turner, J. (2000). An integrative theory of intergroup conflict. In *Oxford University Press eBooks* (pp. 56–65). <https://doi.org/10.1093/oso/9780199269464.003.0005>
- Tiemeijer, W. (2017). *Wat is er mis met maatschappelijke scheidslijnen?* Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Retrieved February 13, 2025, from <https://www.wrr.nl>
- Tolonen, T., & Aapola-Kari, S. (2022). Head-first into Upper Secondary Education: Finnish Young People Making Classed and Gendered Educational Choices. *Young*, 30(4), 344–360. <https://doi.org/10.1177/11033088221086078>
- Van Der Waal, J. (2022). Over leven met een lage status. *Tijdschrift Sociologie*, 3(0). <https://doi.org/10.38139/ts.2022.32>
- Van Der Waal, J., Achterberg, P., Houtman, D., De Koster, W., & Manevska, K. (2010). 'Some are more equal than others': economic egalitarianism and welfare chauvinism in the Netherlands. *Journal of European Social Policy*, 20(4), 350–363. <https://doi.org/10.1177/0958928710374376>
- Van Der Waal, J., & De Koster, W. (2015). Why do the less educated oppose trade openness? A test of three explanations in the Netherlands. *European Journal of Cultural and Political Sociology*, 2(3–4), 313–344. <https://doi.org/10.1080/23254823.2016.1153428>

- Van Der Waal, J., De Koster, W., & Van Noord, J. (2017). Opleidingsverschillen in maatschappelijk onbehagen en wantrouwen in de politiek in Nederland, 1970-2012. In Godfried Engbersen, Erik Snel & Monique Kremer (Ed.), *De val van de middenklasse? Het stabiele en kwetsbare midden* (pp. 199–231). WRR.
https://repub.eur.nl/pub/100774/REPUB_100774_OA.pdf
- Van Thiel, S. (2021). *Bestuurskundig onderzoek: een methodologische inleiding*.
- Vrooman, C., Iedema, J., Boelhouwer, J., & Sociaal en Cultureel Planbureau. (2025).
Verdeeld over het land: Ongelijkheid, leefwerelden en maatschappelijke overtuigingen in provincies, regio's en gemeenten. In *Sociaal En Cultureel Planbureau*.
- Wennekers, A., Boelhouwer, J., Van Campen, C., Kullberg, J., & Sociaal en Cultureel Planbureau. (2019). *De sociale staat van Nederland 2019* [Report]. Sociaal en Cultureel Planbureau.

8. Bijlagen

Bijlage 1: Checklist ethical and privacy aspects of research

CHECKLIST ETHICAL AND PRIVACY ASPECTS OF RESEARCH

INSTRUCTION

This checklist should be completed for every research study that is conducted at the Department of Public Administration and Sociology (DPAS). This checklist should be completed *before* commencing with data collection or approaching participants. Students can complete this checklist with help of their supervisor.

This checklist is a mandatory part of the empirical master's thesis and has to be uploaded along with the research proposal.

The guideline for ethical aspects of research of the Dutch Sociological Association (NSV) can be found on their website (http://www.nsv-sociologie.nl/?page_id=17). If you have doubts about ethical or privacy aspects of your research study, discuss and resolve the matter with your EUR supervisor. If needed and if advised to do so by your supervisor, you can also consult Dr. Bonnie French, coordinator of the Sociology Master's Thesis program.

PART I: GENERAL INFORMATION

Project title:

Name, email of student: Sofya Wattjes, 704637sw@eur.nl

Name, email of supervisor: Will Tiemijer, tiemeijer@essb.eur.nl

Start date and duration: 10-02-2025, 4,5 months

Is the research study conducted within DPAS YES - NO

If 'NO': at or for what institute or organization will the study be conducted?
(e.g. internship organization)

v. 1.2 (March 2023)

PART II: HUMAN SUBJECTS

1. Does your research involve human participants. YES - ~~NO~~

If 'NO': skip to part V.

If 'YES': does the study involve medical or physical research? YES - NO
Research that falls under the Medical Research Involving Human Subjects Act (WMO) must first be submitted to an accredited medical research ethics committee or the Central Committee on Research Involving Human Subjects (CCMO).

2. Does your research involve field observations without manipulations that will not involve identification of participants. YES - NO

If 'YES': skip to part IV.

3. Research involving completely anonymous data files (secondary data that has been anonymized by someone else). YES - NO

If 'YES': skip to part IV.

v. 1.2 (March 2023)

PART III: PARTICIPANTS

1. Will information about the nature of the study and about what participants can expect during the study be withheld from them? YES - NO
2. Will any of the participants not be asked for verbal or written 'informed consent,' whereby they agree to participate in the study? YES - NO
3. Will information about the possibility to discontinue the participation at any time be withheld from participants? YES - NO
4. Will the study involve actively deceiving the participants? YES - NO
Note: almost all research studies involve some kind of deception of participants. Try to think about what types of deception are ethical or non-ethical (e.g. purpose of the study is not told, coercion is exerted on participants, giving participants the feeling that they harm other people by making certain decisions, etc.).
5. Does the study involve the risk of causing psychological stress or negative emotions beyond those normally encountered by participants? YES - NO
6. Will information be collected about special categories of data, as defined by the GDPR (e.g. racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a person, data concerning mental or physical health, data concerning a person's sex life or sexual orientation)? YES - NO
7. Will the study involve the participation of minors (<18 years old) or other groups that cannot give consent? YES - NO
8. Is the health and/or safety of participants at risk during the study? YES - NO
9. Can participants be identified by the study results or can the confidentiality of the participants' identity not be ensured? YES - NO
10. Are there any other possible ethical issues with regard to this study? YES - NO

If you have answered 'YES' to any of the previous questions, please indicate below why this issue is unavoidable in this study.

What safeguards are taken to relieve possible adverse consequences of these issues (e.g., informing participants about the study afterwards, extra safety regulations, etc.).

v. 1.2 (March 2023)

Are there any unintended circumstances in the study that can cause harm or have negative (emotional) consequences to the participants? Indicate what possible circumstances this could be.

Please attach your informed consent form in Appendix I, if applicable.

Continue to part IV.

v. 1.2 (March 2023)

PART IV: SAMPLE

Where will you collect or obtain your data?

I will collect or obtain data through my own questionnaire

Note: indicate for separate data sources.

What is the (anticipated) size of your sample?

About 150

Note: indicate for separate data sources.

What is the size of the population from which you will sample?

5 million

Note: indicate for separate data sources.

Continue to part V.

v. 1.2 (March 2023)

Part V: Data storage and backup

Where and when will you store your data in the short term, after acquisition?

I will obtain and store data short term via Qualtrics

Note: indicate for separate data sources, for instance for paper-and pencil test data, and for digital data files.

Who is responsible for the immediate day-to-day management, storage and backup of the data arising from your research?

Me (Sofya Wattjes) will be responsible

How (frequently) will you back-up your research data for short-term data security?

I will back up research data once a week for short term data security

In case of collecting personal data how will you anonymize the data?

I don't have personal data that needs to be anonymized

Note: It is advisable to keep directly identifying personal details separated from the rest of the data. Personal details are then replaced by a key/ code. Only the code is part of the database with data and the list of respondents/research subjects is kept separate.

v. 1.2 (March 2023)

APPENDIX I: Informed Consent Form (if applicable)

v. 1.2 (March 2023)

PART VI: SIGNATURE

Please note that it is your responsibility to follow the ethical guidelines in the conduct of your study. This includes providing information to participants about the study and ensuring confidentiality in storage and use of personal data. Treat participants respectfully, be on time at appointments, call participants when they have signed up for your study and fulfil promises made to participants.

Furthermore, it is your responsibility that data are authentic, of high quality and properly stored. The principle is always that the supervisor (or strictly speaking the Erasmus University Rotterdam) remains owner of the data, and that the student should therefore hand over all data to the supervisor.

Hereby I declare that the study will be conducted in accordance with the ethical guidelines of the Department of Public Administration and Sociology at Erasmus University Rotterdam. I have answered the questions truthfully.

Name student: Sofya Wattjes

Name (EUR) supervisor:

Date: 20-03-2025

Date: 20/3/2025

v. 1.2 (March 2023)

Bijlage 2: Vragenlijst

Hartelijk dank dat u wilt deelnemen aan deze vragenlijst. Deze vragenlijst maakt deel uit van een masterscriptie voor de master Grootstedelijke Vraagstukken en Beleid aan de Erasmus Universiteit. Uw antwoorden worden anoniem verwerkt en uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden.

Uw deelname is volledig vrijwillig en u kunt op elk moment stoppen met het invullen van de vragenlijst. Er zijn geen goede of slechte antwoorden, het gaat om uw eigen mening.

☐ Ik geef toestemming voor het anoniem gebruiken van mijn antwoorden ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

1. Wat is uw leeftijd?

- ☐ 18-24 jaar
- ☐ 25-34 jaar
- ☐ 34-44 jaar
- ☐ 45-54 jaar
- ☐ 55-64 jaar
- ☐ 65 jaar en ouder
- ☐ Wil ik niet zeggen

2. Wat is uw geslacht?

- ☐ Man
- ☐ Vrouw
- ☐ Anders
- ☐ Wil ik niet zeggen

3. Wat is uw hoogst behaalde opleiding?

- ☐ Basisonderwijs
- ☐ Vmbo
 - ☐ Havo/vwo
- ☐ Mbo-1
- ☐ Mbo-2
- ☐ Mbo-3
- ☐ Mbo-4
- ☐ Hbo
- ☐ Wo
- ☐ Anders
- ☐ (Nog) geen onderwijs afgerond

Cultureel kapitaal

4. Hoe vaak bezoekt u culturele activiteiten? (Bijvoorbeeld: een museum, concerten of toneelvoorstellingen)

- ☐ Nooit
- ☐ Minder dan eens per jaar
- ☐ Een paar keer per jaar
- ☐ Maandelijks
- ☐ Wekelijks
- ☐ Vaker

5. Hoe vaak leest u boeken? (fictie of non-fictie)

- ☐ Nooit
- ☐ Minder dan eens per jaar
- ☐ Een paar keer per jaar
- ☐ Maandelijks
- ☐ Wekelijks
- ☐ Dagelijks

6. Hoe vaak volgt u het nieuws via kranten, journaal of radio?

- ☐ Nooit
- ☐ Minder vaak dan 1 keer per week
- ☐ 1 keer per week
- ☐ 2 tot en met 5 keer per week
- ☐ Meer dan 3 keer per dag

7. Hoe vaak neemt u deel aan activiteiten zoals lezingen, cursussen of andere inhoudelijke bijeenkomsten buiten uw werk of opleiding?

- ☐ Nooit
- ☐ Zelden
- ☐ Soms
- ☐ Vaak
- ☐ Regelmatig

Arbeidsmarktpositie

8. In welke sector bent u momenteel werkzaam?

- ☐ Techniek
- ☐ Zorg en welzijn
- ☐ Onderwijs
- ☐ Handel en retail
- ☐ Logistiek en transport
- ☐ Horeca, toerisme en recreatie
- ☐ Financiële dienstverlening (bijv. bank, verzekeringen)
- ☐ Commerciële dienstverlening (bijv. marketing, sales, consultancy)
- ☐ Publieke dienstverlening (bijv. uitkeringsinstanties, gemeenteloketten)
- ☐ Overheid (bijv. rijksoverheid, provincie, gemeente)
- ☐ Veiligheid en justitie (bijv. politie, defensie, rechtspraak)
- ☐ Bouw en infrastructuur
- ☐ Industrie en productie
- ☐ ICT en automatisering
- ☐ Media en communicatie

- ☐ Kunst en cultuur
- ☐ Milieu en duurzaamheid
- ☐ Landbouw, natuur en visserij
- ☐ Energie (bijv. olie, gas, duurzame energie)
- ☐ Ondersteunende diensten (bijv. schoonmaak, beveiliging)
- ☐ Anders, namelijk: _____

9. Welk functieniveau past het beste bij uw verantwoordelijkheden binnen uw huidige baan?

- ☐ Uitvoerend medewerker (u voert taken uit volgens instructie of vaste werkwijze)
- ☐ Operationeel medewerker (u voert zelfstandig taken uit en maakt daarbij eigen keuzes. U bent niet verantwoordelijk voor collega's of het aansturen van andere)
- ☐ Senior medewerker / specialist (U voert zelfstandig complexe taken uit en draagt veel verantwoordelijkheid. Collega's komen bij u met vragen of voor advies. U heeft geen leidinggevende functie)
- ☐ Teamleider / eerste aanspreekpunt (stuurt een klein team aan of coördineert de dagelijkse werkzaamheden binnen een team)
- ☐ Projectleider / coördinator (U bent verantwoordelijk voor het plannen, aansturen en afronden van projecten waarbij meerdere mensen betrokken zijn)
- ☐ Middle management (U geeft leiding aan meerdere teams of afdelingen. U bent verantwoordelijk voor het behalen van doelen binnen uw afdeling)
- ☐ Senior management (U bepaalt het beleid en de strategie voor een groot deel van de organisatie en stuurt afdelingen of onderdelen aan)
- ☐ Directie / bestuursniveau (U bent eindverantwoordelijk voor de hele organisatie. U bepaalt de koers en lange termijnstrategie)
- ☐ Anders, namelijk: _____

10. In hoeverre bent u het eens met volgende stellingen over uw werkzaamheden:

- Op mijn werk ben ik vooral bezig met routinematig werk.

- ☐ Helemaal oneens
- ☐ Oneens
- ☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

- Op mijn werk heb ik veel fysieke inspanning.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

- Op mijn werk bepalen anderen vooral wat ik moet doen.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

- Op mijn werk ben ik veel werkzaam met machines en/of apparatuur.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

- Op mijn werk heb ik veel vrijheid.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

- Op mijn werk ben ik vooral bezig met het oplossen van problemen.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

- Op mijn werk moet ik met veel belanghebbende partijen rekening houden.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

- Op mijn werk ben ik vooral bezig met strategisch denken.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

11. In hoeverre heeft u het gevoel dat u kunt doorgroeien naar een positie met meer verantwoordelijkheid?

☐ Helemaal niet

☐ Weinig

☐ Neutraal

☐ Veel

☐ Heel veel

Maatschappelijke waardering

12. In wetenschappelijk onderzoek wordt vaak onderscheid gemaakt tussen drie opleidingsniveaus: lager opgeleid, middelbaar opgeleid, en hoger opgeleid.

Als u moet kiezen uit één van deze drie mogelijkheden, tot welke groep zou u zichzelf dan rekenen?

☐ Laagopgeleiden

☐ Middelbaaropgeleiden

☐ Hoogopgeleiden

13. Mijn opleidingsniveau krijgt voldoende erkenning in de media.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

14. Mijn opleidingsniveau krijgt voldoende erkenning in de politiek.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

15. Mijn opleidingsniveau krijgt voldoende erkenning in de samenleving.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

16. De overheid waardeert mensen met een mbo-2,3 en 4 opleiding even veel als mensen met een hbo en universitaire opleiding.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

17. Ik voel me voldoende gewaardeerd ten opzichte van een hbo en universitair afgestuurde.

☐ Helemaal oneens

☐ Oneens

☐ Neutraal

☐ Eens

☐ Helemaal eens

Opleidingsidentificatie

18. Tegenwoordig wordt er ook vaak gesproken van praktisch opgeleiden en theoretisch opgeleiden.

Als u moet kiezen uit één van deze twee mogelijkheden, tot welke groep zou u zichzelf dan rekenen?

☐ Praktisch opgeleiden

☐ Theoretisch opgeleiden

19. Als u zichzelf zou moeten plaatsen op een schaal die loopt van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor 'praktisch opgeleid' en 10 voor 'theoretisch opgeleid'. Waar zou u zichzelf dan plaatsen?

1 - Praktisch opgeleid ... 10 - Theoretisch opgeleid

20. Ik word liever aangesproken met de termen 'praktisch en theoretisch opgeleid' dan met de termen 'laag-, middel- en hoogopgeleid'.

☐ Helemaal niet

☐ Niet

☐ Neutraal

☐ Wel

☐ Helemaal wel

Bijlage 3: Overzichtstabel werkzame sectoren

Tabel 9: overzichtstabel werkzame sectoren

Sector	Aantal (N)	Aantal (%)
Techniek	5	1,5
Zorg en welzijn	79	24,3
Onderwijs	31	9,5
Handel en retail	11	3,4
Logistiek en transport	4	1,2
Horeca, toerisme en recreatie	6	1,8
Financiële dienstverlening	3	0,9
Commerciële dienstverlening	9	2,8
Publieke dienstverlening	5	1,5
Overheid	13	4,0
Veiligheid en justitie	1	0,3
Bouw en infrastructuur	1	0,3
Industrie en productie	3	0,9
ICT	3	0,9
Media en communicatie	3	0,9
Kunst en cultuur	6	1,8
Milieu en duurzaamheid	1	0,3
Landbouw, natuur en visserij	2	0,6
Energie	3	0,9
Ondersteunende diensten	6	1,8
Anders, namelijk:	24	7,4
Niet van toepassing	41	12,6
System missing	65	20